

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת אחרי-קדושים
תשפ"ג

גיליון 160

א לעבטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

לימוד זכות

פניני הפרשה

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימתו"

(ט"ז ב)
ע"פ דברי חז"ל (מ"ק כ"ח. ע"ד) (עוד) 'מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל'. וכן: 'מיתתן של צדיקים מעכבות את הפורעניות' (פס"ז בראשית ו). וזה: 'אחרי מות' – 'בקרבנם לפני ה'' שמיתתם עוררה קרבת השם - הוי"ה – מידת הרחמים.

כן אפשר להסמיק ע"פ המובא בספרי הפוסקים **מטה משה, כל בו**: על קריאת מיתת בני אהרן ביום הכיפורים, בכדי להכניע לב האדם לשוב להש"ת. וכן לעורר לב האדם להיזהר במעשיו. וזה: 'אחרי מות שני בני אהרן' – ונסמך לכך: 'בקרבנם לפני ה'' – קירבת השם לתשובה ולמעשים טובים.

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימתו"

(ט"ז ב)
ב' פעמים נאמר כאן לשון: 'מיתת'. ע"פ הא דמובא בחז"ל (ברכות ז): עה"פ: 'כי מת אתה ולא תחיה', שהמת ללא בנים נקרא מיתה. וכן הוא ב'ספר המידות' (בנים כ"ד): 'יוצא שלא הניח בן כמותו נאמר בו מיתה, דוד שהניח בן כמותו נאמר בו שכבה', ולכך אפ"ל נכתב ב' פעמים ענין מיתה, אחת מיתתם כפשוטה, ופעם אחת שמתו ללא בנים.

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימתו"

(ט"ז ב)
בדברי המדרש נחמוסא: 'לא היו דומין בניו של אהרן ל'מטה', מטה אהרן נכנס יבש ויצא לח, שנאמר: 'ויוצא פרח ויצא ציץ'.

ענין פרח, הוא פריחה וההתעלות, וכמובא ב'כלי יקר' עה"פ: 'והנה פרח מטה אהרן'. שרומז על פריחה של תורה וחכמה, ומביא דברי הילקוט עה"פ (יחזקאל י"ז): 'הובשתי עץ לח והפרכתני עץ יבש' (עיי"ש). ובכאן שמתו שני בני אהרן, הופסקה פריחתם בעבודת הבורא, כי: 'כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות' (שבת קנא ז). וזה דברי המדרש: שלא היו דומין בניו של אהרן ל'מטה', שהמטה יצא לח – בפריחת תורה ומצוות.

ואפשר להסמיק לכאן מהמובא ב"שער הכוונות" (דרושי הלילה ז): עה"פ: 'והנה פרח מטה אהרן לבית לוי', כי 'אהרן' הוא 'חסד' שהוא בגי' ע"ב. ולוי הוא 'גבורה' שהוא בגי' רי"ו, ושניהם יחד בגי' "פרח". וכן הוא בליקוטי מוה"ר"ן (ני"ד): 'והנה פרח מטה אהרן לבית לוי', הינו שהחסד – בחינת אהרן, צריך לקבלו על ידי הכלי, שהוא בחינת: יראה - סטרא דלוי, וזה בחינת: בגבורות ישע ימינו'. והמורם מכך: שענין 'פרח' הוא המתקת הגבורות בחסדים. ובכאן שהיו 'שתויין יין' לא

מטולשין בעיר בראד, למד בפני הציבור את תורה זו "אזמרה" בהתלהבות ובהתעוררות. תוך כדי לימודו שמע שרבי נחמן מלחש כבינו לבין עצמו: בודאי בודאי! כלומר שהדברים הנלמדים ברורים ופשוטים, שאכן כן צריך לנהוג, בודאי צריך לדון את הכל לכף זכות, ולהסתכל רק בעיניים של חסד על הבריות... "כך – כך?" קרא לעברו מוהר"ני"ת, האם כה פשוטים הם הדברים, אמור נא כמה אנשים כבר קרבת להשם יתברך על ידי תורה זו...? כי הרי כאמור, על ידי שדנים לכף-זכות אנו מוצאים את הנידון מחובה לזכות ומסייעים בידו להתקרב להשם יתברך.

אז מי כן?

זאת ועוד יוספר; היה זה תלמידו של רבי נתן – החסיד ר' מאיר מטעפליץ, שביקר פעם אצל רבי נתן, כשנשאל על מהותו של אדם מסוים הדר בטעפליץ, השיב ר' מאיר בביטול, כאומר: שאין באותו אדם הרבה שאפשר להאריך עליו הדיבור. העיר לו רבי נתן: אם תביט על העולם בצורה שלילית ובעין רעה, תמצא פגמים בכל דיירי העולם כולו. חשוב על האנשים המתגוררים בטעפליץ. התחל בזה הגר בקצה העיר, אם תעניין בו בודאי תמצא ליקויים שונים. עתה עבור מבית לבית, ובכולם תמצא ליקויים... עד שאתה מגיע לבית שלך... האם אכן אתה היהודי הטוב היחיד בכל העיר? – אני! גם אני לא צדיק גדול, השיב ר' מאיר חיש מהר. אם אתה לא, אז מי כן? שאל רבי נתן. אבל אם תביט על העולם בצורה חיובית – המשיך ואמר – תוכל למצוא טוב אפילו באדם השלילי ביותר, ואז בודאי תמצא גם בשאר בני אדם וכן גם בעצמך...

רווח גדול לעצמנו

ובגודל מעלת הרווח והמעלה של לדון לכף זכות לעצמינו אנו, נוכל ללמוד מהמסופר בדברי חז"ל, (שבת קכז): מעשה באדם אחד, שירד מהגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום, בעליו שלוש שנים.

ערב יום הכיפורים אמר לו: 'תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני, אמר לו: 'איך לי מעות'. אמר לו: 'תן לי פירות' – אמר לו: 'איך לי'. לאחר הרגל, נטל בעל הבית שכרו בידו, ועמו משוי שלשה חמורים והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו, נתן לו את שכרו אמר לו: 'בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות במה חשדנתי? – אמרתי: 'שמא הקדיש כל נכסיו לשמים', - אמר לי: 'העבודה, כך היה! ואת, כשם שדנתני לזכות – המקום דון אותך לזכות.

השבוע אנו קוראים בפרשה את הפסוק: "בצדק תשפט עמיתך", וכבר למדו חכמינו מכך, ומובאים הדברים בפירוש רש"י, שאדם צריך לדון את חברו לכף זכות. גווילים רבים נכתבו על מעלת מידה נעלה זו, של לראות את הטוב בזולת, לדון לכף זכות, ולא לכף חובה. וכבר אמרו בדבריהם: (אבות א ו): הוי דן את כל אדם לכף זכות.

ואם ישאל השואל, האיך נוכל ללמד זכות על איש שאין בו כמעט שום מידה טובה, ומכך רגל ועד ראש אין בו מתום? על כך מסביר המדרש שמואל' על משנה זו ב'אבות': אפשר ואותו אדם נולד עם תכונות רעות, ואולי הוא גם נולד במזל רע... זאת ועוד; שמא הוא עושה לעצמו לעתים חשבון נפש, והוא מתחרט על מעשיו וקובעים לו שכר כלשהו עבור זה.

מעוררים אהבה ורחמים

על לימוד כף זכות וראיית הטוב, כבר מהדהדים הם דבריו של רבינו בתורה המפורסמת על הפסוק: "אזמרה לאלוקי עבודי" - בליקוטי מוה"ר"ן (תורה רפ"ב). תורה שהזכרנו ללכת עמה, ולעשות מכך דרך חיים. וכה הם תמצית דבריו מתורה ארוכה ויסודית זו: "דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפילו מי שהוא רשע גמור צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע. ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות ויוכל להשיבו בתשובה..."

מעניינים הם דבריו של בעל ה"תפארת שלמה", בתורף דברים אלו, בכתבו: המלמד זכות על אחרים ומספר תמיד רק שבחסד, לא זו שמשיר מעצמו קטרוגים ועונשים, אף זאת שבשמים מתחשבים בדבריו ומעוררים על החוטא אהבה ורחמים, כי כל דיבור של אדם עושה רושם למעלה, וזה שמלמדים זכות על בר ישראל, אפשר לקיים נפש אחת מישראל שגם בשמים ללמדו עליו זכות.

חסד נצחי

היה זה עת למד הרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר, תורה זו של לדון לכף זכות, הרחיב את דבריו על כך, (דיבורי אמונה ה'), באמרו: על ידי שדן אותו לזכות – מעלה אותו... ויכול להשיבו בתשובה!...

האם שומעים אנו נכוחה מה אמר רבינו כאן? הבה נתבונן: איני מדבר עם האיש ההוא, אינני רואה אותו בכלל, הוא נמצא בארץ אחרת רחוקה... כאשר אני שולל אותו לגמרי, אין אני מוצא בו שום נקודה טובה של זכות, הרי אני חוסם לגמרי את הדרך לתשובה... כי דלתי התשובה ננעלות בפניו.

לא כן כאשר אני דן אותו לכף זכות, אני מוצא בו נקודה טובה, אזי היכן שהוא רק נמצא, שם, במרחקים, אם אני מוצא עליו אפילו איזה זכות – פותח אני לפניו את הדלת, ויש לו את כל הסיכויים לשוב בתשובה, היות והדרך אינה חסומה בפניו, היא פתוחה, וכמו קוראת לו להיכנס ולהתקרב אל אבינו שבשמים...

חסד גדול הוא שהאדם יעורר תמיד מידת החסד ולא יעורר את מידת הדין, לא על עצמו ולא על הזולת. לא רק כשחושב על עצמו יחשוב טוב ולא יעורר על עצמו את הדין, אלא גם כאשר הוא חושב על הזולת או כשמדבר עמו, ידבר בחסד וברחמים. עצת רבינו לדון את חברו לכף – זכות, הוא פשוט מעשה חסד, כי בכך הוא פותח לו פתח שישוב בתשובה – היש חסד נצחי גדול מזה? מסופר, שכאשר שהה מוהר"ני"ת עם תלמידו רבי נחמן

שירת הפרשה

"בצדק תשפט עמיתך" נקרא בפרשה לדון לכף זכות – נלמד מזאת האמירה.

קשה להבין את הזולת – המעבירים והקשאים קל לחיד ויחיד עם תקוניו המרברים.

לך נצטוינו לדון לזכות, ולא לכף חובה לראות את הטוב בזולת – בעין טובה.

פשוט את הטוב – חסדים אנו עליו סוככים ומתקרים והשלילי אנו אותו מנתקים.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי הַפֶּרֶשָׁה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"ע

"כי ביום הזה יכפר עליכם" (ט"ז ל)

השריפה הגדולה ביום הכיפורים!

ברסלב שנת תקס"ז, רבי נתן זכה לשהות אצל רבינו בימי ראש השנה. רבינו אמר אז את התורה "פתח רבי שמעון" (ליקוטי מוהר"ן ס): המבואר ומרומז שם מעלת 'סיפורי מעשיות' שרבינו החל לספר, והיה התעוררות ובכיות בקרב השומעים עת אמר רבינו תורה זו. רבי נתן נשאר בברסלב עד אחרי יום כיפור, לשבות יחד עם רבינו ביום הקדוש.

אתא ובא ערב יום הכיפורים, רבינו יוצא מהמקווה, ואומר למשמשו שהוא צופה שהשנה הזאת החדשה, תראה הרבה חולשה וחולי, עד כדי כך שהוא אחז ומשמשו בראשו להרגיש אם הוא חי... עקב הסבל שהוא צופה שיתרחש בזאת השנה.

בליל יום הכיפורים, בעוד הציבור בבית מדרשו של רבינו יושבים ועוסקים באמירת התפילות והפזמונים שלאחר שמונה עשרה, השתררה מהומה גדולה. שריפה גדולה ואיומה פרצה, שהתפשטה חיש מהר על פני כל בני העיר, ורבים מהבתים נשרפו כליל. מרוב השאון והאנדרלמוסיה הופרעה התפילה, ואנשים מבית הכנסת רצו לביתם להציל את משפחותיהם ואת כל הניתן להציל. בית רבינו נשאר עומד על מהותו והשריפה לא נגעה בו, על אף שניצב בין הבתים שעלו בלהבה. וגם כאשר שככה מעט האש, לא נרגעה המהומה. שוטרי העיר התפרצו לבית הכנסת והכו ללא רחם במתפללים שנותרו בבית הכנסת - לצאת מיד לסייע בכיבוש השריפה.

ואז, בשעת השריפה, כותב מוהר"ן, הורה רבינו להקל בעניין הצלת הממון, שיהגו בזה על פי דין ללא חומרות יתירות. גם לאחר יום כיפור שוחח רבינו על כך - שנכתבו תשובות רבות בהלכה המקילות בעניין הצלת הממון, ואין צריך להחמיר בחינם.

עוד גילה רבינו, כי באותו יום כיפור, חפץ היה לפעול דבר מה אצל השי"ת, והיו לו בזה כמה טענות, שאילו היו נכתבים היה ממלא בהם גיליונות רבים של ניר. ו"ועשית לי סדר גדול - כותב רבינו - אך ע"י השריפה נתבלבם הדבר".

ומאו אותו ליל יום כיפור - גילה - שבגלל שרצה לפעול אצל השי"ת, נתעורר עליו קטרור גדול למעלה, וכתוצאה מכך באה עליו תכף המחלה הנוראה, מחלת ה"הוסט" (שחפת) ממנה נתייסר זמן רב, עד ליום הסתלקותו בחול המועד סוכות שנת תקע"א. (ע"פ באש ובמים)

הכנה לתפילת כל נדרי!

בעל תפילה מפורסם היה ב'אומן' ורבי נחמן נעמירובער שמו. לבד מתפילותיו הנוראים מלאים חן והתעוררות - ב'קייבוץ בימי ראש השנה', היה גם ניגוש לתפילות של יום הכיפורים.

טרם שהתחל תפילת כל נדרי' בערב יום הכיפורים, הלך להשתטח על ציון רבינו הקדוש, שם היה מרבה בתפילה בהשתפכות הנפש, שהשם יהא מצליח דרכו עת עמדו להתפלל לפני העמוד כחזון. וכה חזקה הייתה תפילתו על הציון, בקול ובהתעוררות בערב יום הכיפורים, עד שאמרו והעידו החסידים על כך: שראוי לבוא אף מקצה העולם, לראות את פרידתו של החזון ר' נחמן - מרבינו קודם הליכתו להתפלל לפני התיבה ביום הדין הקדוש והנורא.

"ואהבת לרעך כמוך" (י"ט י"ח)

לא הקפיד!

הפקיד פעם רבי אברהם ב"ר נחמן בידי תלמידו, רבי ישראל כהן סכום קסף שאספו עבור הוצאת חתונה של בתו, והחביאו רבי ישראל מעל הארובה שב'קלויז'. לאחר זמן כשיבשק מרבי ישראל את המעות בחזרה, עלה רבי ישראל לארובה, ומה שחכו עיניו בראותו שכל הסכום נשרף באש.

לבד כבד סיפור זאת לרבי אברהם, ומה רבתה השתוממותו שלא ראה בפניו שום שינוי של צער או קפיידא עליו. אלא חיבבו וקרבו כמקודם.

מעירים אחד את השני

"האהבת חברים" ששררה בין החסידים באומן לא התבטא רק בעניינים של בין אדם לחברו, אלא גם בעבודת השם, ובעניינים של בין אדם למקום.

היו הם אלו חסידי ברסלב שבאומן, שהקפידו מאד על קימת חצות לילה, ולעבוד את השם בשעות של עת רצון אלו.

ובכדי שלא להפסיד לילה אחת מקימת חצות לילה, היו מתאגדים ומתחברים באגודה וחבורה אחת, וקבעו לקום יחדיו לעריכת 'תיקון חצות', כשהיו ממנים לכך אדם מיוחד - שיהיה ניעור עד זמן חצות לילה, שילך לעורר את החברים שיקומו.

וכך התחלפו חליפות מדי לילה, שבכל לילה עמד אדם אחר על המשמר, לשמור את זמן נקודת חצות - לעורר אז את החברים בזמן לעבודת קונם ויוצאם. אשרי להם!

קדשת התפילין

מן ספר ה'אשף הקטרים'

לדין יקרנים! הקשיבו והאזינו לספור, שְׁפָדַי לְכֶם לְדַעַת זְאָת, גַּם אִם יֵשׁ מִבֵּינְכֶם שֵׁישׁ לָהֶם עוֹד זְמַן עַד הַיּוֹם מִצְוֶה, שֶׁהַסְפּוֹר יִהְיֶה נָר וְאַבּוֹקָת אוֹר לְקַדְשֵׁת הַתְּפִלִּין שֶׁתִּנְחָחוּ כְּשֶׁתִּגְדְּלוּ.

היה חסיד בשם: רבי נשקא מהעיר טולשין נכדו של רבי נתן מברסלב, שהיה נזהר מאוד בקדשת התפילין ולא היה משיח בהם שום דבור של שיחת חולין. ואם היה מוכרח לדבר איזה דבר נחוץ, היה חולץ את התפילין כדי שלא יפגם בקדושתם, ואחריו שָׁמַר שִׂיחָתוֹ חַזר לְלִבָּשֶׁם. וסיפר לרבי לוי יצחק בְּנַדְר, שֶׁתַּחְבֵּה קְדוּשָׁה זו, קָבַל עַל עַצְמוֹ בְּהִשְׁפַּעֵת דּוֹדוֹ הַצִּדִיק רַבִּי מַעֲכָלֵעַ אַחִיו שֶׁל זָקֵנוּ הַגָּאון רַבִּי דּוֹד צָבִי - חֲמִיו שֶׁל רַבִּי נָתַן, שֶׁהִיא רַב הַבְּרָבָה עֵיזוֹת בְּאוֹקְרַאֲנָה, וְהִיא נוֹהַג לְדַבֵּר עִם כָּל הַנְּעָרִים שֶׁהִגִּיעוּ לְמַצּוֹת בְּגַדְל קְדֻשָׁת תְּפִלִּין, לְעוֹרָרם וּלְחַזְקָם שְׁלֵא יִשְׁיחוּ שׁוּם שִׂיחָה בְּטָלָה וְשׁוּם דְּבוֹר חוֹל, כְּשֶׁהַתְּפִלִּין עֲלֵיהֶם.

וְהִיא מְבָרָכִים; שְׁאִם יִזְהַרוּ בָּהּ, יִזְכוּ לְאַרְיָכוֹת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת, לְאַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שְׁמַיִם וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים. וּמֵאָז שֶׁשְׁמַע מְדוֹדוֹ דְּבָרִים אֵלּוּ, קָבַל עַל עַצְמוֹ לֹא לְשׁוּחַח עִם הַתְּפִלִּין.

המתיקו זאת. כי על היין נאמר (יומא ע): 'זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש'. שבתוך היין ישנו הגבורות וההמתקה. וכן בטעם שלא היו 'נשואים' הוא ע"פ מאמרם (סוטה יז): 'אישה ואשה - זכו שכניה שרויה ביניהם, לא זכו אש' - הגבורות וההמתקה יחדיו. ובכאן לא המתיקו זאת, וזהו דברי המדרש: שלא כמטה של אהרן שפרח, - שיש שם המתקה מינייה וביה (כמובא בשעה"כ ובליקו"מ).

"אחרי מות שני בני אהרן" (ט"ז ב)
ע"פ דברי חז"ל (ר"ה יח): "שקולה מיתת הצדיקים כשריפת בית אלקינו. וזה: סידת של: "אחרי מות שניי, הם: ת"י - ת"כ (שני יוד"ן) כנגד שנות עמדם של: 'ב' בתי מקדשות'. ו: 'שני מלשון: 'שנים' - השנים שהם עמדו.

"קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם" (י"ט ב)
במאמרם (קידושין ל): 'אמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום... ואמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבנו בידו. ויעקרא דיצרא בישא הוא על עריני' כמובא (זוהר ויקרא ט"ו). ליקוי"מ ב' ק"ל). וזהו: 'כי קדוש אני ה' אלוקיכם' - עזרתו של הקב"ה. ואפשר להוסיף: שהר"ת והס"ת של 'אני ה' אלוקיכם' (עם התיבות) בגימטריא: ע', ומובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (ל"ו) על: ע' קלין שיש לצעוק כיולדת לזכות לקדושה. וזה ענין הצעקה המרומז: ב'אני ה' אלוקיכם'.

"דבר אל כל עדת בני ישראל קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם" (י"ט ב)
בדברי רש"י: 'מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל'. ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (א ב): שבכוח זה שנאחזים בשרשי נשמות ישראל, כוח הרבים אפשר שיהיה לו משלה על המלאכים, ורב עמרם חסידא התגבר בכוח זה - כשהיה בשעת הנסיון ואמר נורא ביה עמרם (ע"י"ש), וזה: פרשה של קדושים - בהקהל.

"דבר אל כל עדת בני ישראל...קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם" (י"ט ב)
בדברי ה'חתם סופר' פרשה זו נאמרה בהקהל (עין רש"י): שהתורה אינה דורשת קדושה של התבדלות וניירות, אלא אדרבה; פירשת קדושים בהקהל נאמרה - שתהיו קדושים בתוך קהל ועדה, ומעורבים בדעת עם הבריות. ואפ"ל בדבריו: 'קדושים תהיו' - לשון רבים, התכללות בכלל בני ישראל.

"דבר אל כל עדת בני ישראל... קדושים תהיו" (י"ט ב)
עדות' תיבת: 'דעת'. בליקו"מ (תורה ח): 'המח הוא מחיצה פרוסה בפני תאוה זו, כי אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח טוה' (סוטה ג) אבל כשהמח והדעת שלם, הוא מנגן בפני התאוה הזאת', וזהו, הקדמה ל'קדושה', 'הדעת' שהן המוחין, וכמובא שם. וכבר אמרו: אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש' - ענין דעת וחכמה.

"לא תקלל חרש" (ט יד)
בדברי ה'שפתיה כהן' ראשי תיבות של חרש - ח"יים ר'עים ש"לך. אזהרה היא לאדם: שלא יקלל את עצמו בהיותו במצב ובצער. ואפשר לדייק בדבריו: לא תקלל - שלא יקלל א"ע ויקבל הכל באהבה, ויהיה בחינת - "חרש" - שישמע בזיונו וידום וישתוק, דקאי גם על האדם עצמו שיקבל הכל באהבה וידום, דזהו חרש - אינו שומע ואינו מדבר. וכמובא ב'ביאור הליקוטים' על תורה ו' בליקוטי מוהר"ן. דעל האדם לשתוק לעצמו הוא - מהביזיונות שלו, ממבעריו הקשים.

נְרִית רֵאִיָּה <<

**"בנוהג שבפעולם,
אדם נוטל אנודה של
קנים אין יכול
לשברם בבת אחת.
אבל אחת אחת
אפילו תינוק יכול
לשברם". (מדרש)**

**גדול וחזק הוא מעלת
האחדות והתכללות
יחדיו. נתחבר למידה
טובה זו.**